

Møte for lukkede dører
torsdag den 25. februar 1965 kl. 12.45.

President: Langhelle.

Dagsorden:

Referat.

Presidenten: Dette møte foreslås holdt for lukkede dører.

Braadland: Denne saken som vi skal behandle, har en utenrikspolitisk side, og den har en konstitusjonell side. I et demokratisk samfunn har offentligheten krav på at den konstitusjonelle siden så vidt mulig blir behandlet i full offentlighet. Men ved å behandle den utenrikspolitiske og den konstitusjonelle siden av saken under ett, slik som Regjeringen legger opp til her, blir viktige opplysninger og forhold forholdt offentligheten.

Etter min oppfatning måtte det være mulig å tilgodese kravet til secretesse hvor det gjelder behandlingen av den utenrikspolitiske siden av saken, og kravet til offentlighet hvor det gjelder behandlingen av den konstitusjonelle siden av saken. Det kunne skje på den måten at den hemmelige St.meld. nr. 43 ble sendt tilbake til statsministeren for omarbeidelse, slik at Stortinget fikk en ny hemmelig St.meld. nr. 43 angående den utenrikspolitiske siden av saken, og at det så ble utarbeidet en tilleggs melding til St.meld. nr. 36 om administrasjonsordningen og forvaltningen i Industridepartementet. I den kunne man så uten å konkretisere, gi uttrykk for at arbeidsordningen og departementsledelsen i Industridepartementet har gitt eksempler på alvorlig svikt også ved behandlingen av visse Svalbard-saker. Men det enkleste i den situasjon som foreligger, ville antakelig være om Stortinget nå gav vedkommende komite som skal behandle saken, i oppdrag å formulere en kort kommentar til den konstitusjonelle siden av saken for offentliggjøring etter at St.meld. nr. 43 har vært sluttbehandlet i lukket møte.

Votering:

Presidentens forslag om at møtet holdes for lukkede dører, ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Videre foreslås at Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet.

V o t e r i n g :

Presidentens forslag ble enstemmig bifalt.

Referat:

(2) Kgl. meld. om utmål på Svalbard m.v.

Presidenten: Denne melding foreslås sendt skog-, vassdrags- og industrikomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og konstitusjonskomiteen til uttalelse før endelig innstilling avgis.

Leirfall: Eg vil stø den oppmodinga som representanten Braadland kom med, om at det her blir trekt opp eit skilje mellom den konstitusjonelle og den utanrikspolitiske side av saka. Etter mi meining er det her synda temmeleg grovt, idet Industridepartementet har opptrådt utan å konferere med Utanriksdepartementet og i strid med dei råd dei har fått frå Justisdepartementets lovavdeling, og har tatt avgjerd i ei viktig utanrikspolitisk sak. Utan omsyn til om vi behandlar denne saka hemmeleg eller ikkje, så er det berre eit tidsspørsmål når dei andre oljeselskapa får rede på det som eit konkurrerande selskap her har oppnådd, og eg trur ikkje at Stortinget er tent med at det i den forbindelse også vil kome fram at den konstitusjonelle side av saka har vorte behandla som hemmeleg sak i Stortinget. Det som her ligg føre om Industridepartementets forhold til saka, er jo rett og slett hårreisande, og slike ting skal ikkje dyssast ned i eit demokratisk samfunn.

Presidenten: Presidenten antar at Stortinget i dette møte vanskelig kan behandle sakens realitet. Det er vel rimelig at de bemerkninger som er falt, vil bli overveid av de komiteer som saken blir sendt til.

Hambro: Etter presidentens siste uttalelse skal jeg ikke komme med de bemerkninger til saken som jeg hadde tenkt å komme med, men vil bare få lov å erklære meg enig med de to representanter som her har talt, at det forekommer meg at saken er av en ganske usedvanlig alvorlig karakter, og at den omstendighet at saken sendes over til industrikomiteen, ikke må legge skjul på den særdeles viktige konstitusjonelle side av denne sak, som kanskje i grunnen ville gjort det mer naturlig å oversende saken til utenrikskomiteen. Men jeg vil ikke ta opp noe forslag om dette etter det som presidenten nettopp har sagt.

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på hvilket vedtak man innbys til å gjøre. Det er å sende saken til skog-, vassdrags- og industrikomiteen, som forelegger sitt

utkast til innstilling for utenriks- og konstitusjonskomiteen.

Selvik: Det gjelder praktisk talt alle svalbardsaker at de har en utenrikspolitisk side, og i mange tilfelle er den utenrikspolitiske side den dominerende. Det dreier seg om ivaretagelse av norske nasjonale interesser, og det ligger dessverre i sakens natur at disse spørsmål ikke kan behandles her i Stortinget for åpne dører uten å svekke vår posisjon i forhold til Svalbard-traktatens signatarmakter. Det er beklagelig. Det er på den måten vanskelig å gi allmennheten de opplysninger som den burde ha krav på. Men det er også et veldig handikap for Regjeringen og for administrasjonen ved deres håndtering av disse spørsmål.

Når det gjelder den foreliggende sak, tror jeg den er av en slik art at det forbyr seg selv å ta den opp til behandling i åpent stortingsmøte. Det synes meg også å være ganske umulig å skjelve mellom det utenrikspolitiske og det konstitusjonelle i denne sak. De er så infiltrert i hverandre at det lar seg ikke gjøre. Det alvorlige ved den konstitusjonelle side av saken kommer nettopp av at det dreier seg om en viktig utenrikspolitisk sak; derfor er det rent konstitusjonelle spørsmål her blitt så dominerende.

Hr. Braadland, som reiste dette spørsmål, var jo selv oppmerksom på at det vanskelig lar seg gjøre å offentliggjøre denne sak. Så vidt jeg forstod ham, konkluderte han med at det skulle overlates til utenriks- og konstitusjonskomiteen å utarbeide en oversikt som kunne offentliggjøres. Jeg tror det vil bli uhyre vanskelig å gjøre det, men jeg har ikke noe imot at det blir overveid i utenrikskomiteen når den får seg innstillingen fra industrikomiteen forelagt. Kan man finne en form for det, skal jeg ikke motsette meg det. Men jeg tror det vil bli en uhyre vanskelig oppgave.

Ellers vil jeg i likhet med hr. Hambro si at jeg helst hadde sett at hele saken var blitt behandlet i utenrikskomiteen. Det var opprinnelig slik at alle svalbardsaker ble behandlet av utenrikskomiteen i erkjennelse av at det dreide seg om livsviktige nasjonale spørsmål, hvor det gjaldt å ivareta norske interesser i forhold til andre makter. Da jeg kom inn her i Stortinget for 15-16 år siden, holdt de eldre medlemmer av denne forsamling, og spesielt de som var engasjert i utenrikspolitikk, meget sterkt på at det burde være en regel, en ubrytelig regel, som måtte håndheves konsekvent, at alt vedrørende Svalbard, skulle håndteres av utenrikskomiteen. Men det rådende syn er etter hvert blitt at disse saker skal gå til de respektive fagkomiteer. Jeg har beklaget denne utvikling. Jeg har gjentatte ganger forsøkt å koble disse saker over på utenrikskomiteen igjen, gjøre den til hovedkomite i svalbardspørsmål. Men det er ikke noe å gjøre ved det når flertallet er av en annen oppfatning.

Presidentens forslag til behandlingsmåte er overensstemmende med reglementet slik det lyder i dag. Men

jeg går ut fra at man på alle hold, både i industrikomiteen og i utenrikskomiteen, er klar over at dette ikke bare er en særegen sak, men en sak av en ganske stor betydning både utenrikspolitisk og konstitusjonelt. Og jeg går ut fra at dens foreleggelse for utenrikskomiteen ikke bare blir en rent formell affære, men at den vil bli inngående drøftet i denne komite, eventuelt sammen med industrikomiteen.

Bondevik: Det er vel ingen tvil om at denne meldinga drøfter to heilt ulike ting, jamvel om dei til ein viss grad heng saman. Og for meg står det slik at det som i alle fall for Stortinget i denne samanheng er særleg viktig, er det konstitusjonelle. Eg har sjeldan i noka melding frå eit departement - i dette tilfellet frå statsministerens kontor - møtt noko tilsvarande det som står på side 1 i St.meld. nr. 43, der både dei to utvala som har drøft saka, og jamvel Regjeringa talar om at her har det vore det som ein kallar for ein alvorleg svikt på eit svært sentralt område. Det ville vera heilt urimeleg at dette skulle verta halde løynt for publikum. På ein eller annan måte må det vera høve til å skilja mellom dei to tinga, det som ein kan offentleggjera, og det som ein ikkje kan offentleggjera.

For meg hadde det stått som det mest naturlege i denne samanheng, fordi eg reknar det konstitusjonelle som svært viktig, at saka hadde gått til utanriks- og konstitusjonskomiteen, som i alle fall før har hatt svalbardsakene, og som til dels har dei den dag i dag. Men eg går ut frå at presidenten med sitt framlegg har tenkt det på den måten når tilrådinga eller ein uttale frå industrikomiteen skal leggjast fram for utanriks- og konstitusjonskomiteen, at det som utanrikskomiteen kjem med, kjem med i innstillinga til Stortinget, og at det ikkje berre i tilfelle vert å strø sand på eit eller anna som industrikomiteen kjem fram til.

På grunn av at me ikkje har noko særleg tid no, og fordi saka etter mitt skjønn er særsvært alvorleg, skal eg venta med det som eg måtte ha å seia meir til saka kjem fram att for Stortinget. Og eg går ut frå som sjølvsagt at ein del av denne saka kjem fram for eit ope stortingsmøte, og ikkje berre for eit løynt.

Røiseland: Eg må tilstå at eg skjønner ikkje kvifor presidenten har tatt opp framlegg om at saka skal sendast til industrikomiteen, for det heile kjem seg då av at det har kome ei tilleggstilråding fra Fleischer-utvalet, og det er nettopp på grunn av denne tilleggstilrådinga frå Fleischer-utvalet at denne saka er reist. Den første tilrådinga frå Fleischer-utvalet er send til utanrikskomiteen utan noka forsterking, og då synest eg at det ville ha vore naturleg om ein hadde gjort det same i dette tilfellet.

Eg er samd med presidenten i at Stortinget ikkje i dette møtet i dag kan ta stilling til så vanskelege spørsmål som her å skulle skilje ut det konstitusjonelle området og det

utanrikspolitiske. Men eg er heilt samd i det som er sagt av andre talarar, at her har vi eit viktig konstitusjonelt spørsmål, og det er utilfredsstillande og det er synd dersom dei utanrikspolitiske sidene skulle vege så tungt at ein skal bli nøydd til å drøfte den konstitusjonelle side av saka bak stengde dører. Eg går ut frå at utanrikskomiteen i alle høve, anten no framgangsmåten blir slik eller slik, kan drøfte det konstitusjonelle spørsmålet og også drøfte spørsmålet om ein på nokon måte kan få ein del av saka fram i ope møte. Eg vil ikkje i dag ha tatt stilling til spørsmålet om det går an eller ikkje går an, men utanrikskomiteen må iallfall drøfte det.

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at det vedtak som Stortinget innbys til å gjøre, er i samsvar med reglementets § 11, punkt 12, hvor det heter:

«-----faglige spørsmål vedrørende Svalbard-----
sendes vedkommende fagkomite, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og konstitusjonskomiteen til uttalelse før endelig innstilling avgis.»

Det er dette som har vært utgangspunktet for det vedtak som Stortinget innbys til å gjøre.

Bratteli: For Stortinget er det jo svært vanskelig med en debatt som den der er oppstått her nå, som blir en forhåndsdebatt av en sak som ennå ikke er oversendt til komite. Det er helt på det rene at det blir full anledning til å behandle alle sider ved denne saken, og det for så vidt hva enten den går til den ene eller den andre komiteen. Jeg går ut fra for min del at den reglementsbestemmelse presidenten nettopp refererte, og det som også er foreslått når det gjelder komiteoversendelse, at industrikomiteens utkast til innstilling skal forelegges for utenriks- og konstitusjonskomiteen til behandling, selvfølgelig ikke er noen formsak. Det må jo da innebære at utenriks- og konstitusjonskomiteen har full anledning til å avgi en hvilken som helst ytring om den foreliggende sak som komiteen selv finner rimelig. Jeg er også litt i tvil her, men det er vel, som presidenten sier, fullt i samsvar med det reglementet foreskriver om hvordan slike saker skal behandles. Også det spørsmål som her er tatt opp til delvis realitetsbehandling om hva der skal hemmeligholdes, og hva der bør tas opp offentlig, vil det jo være full anledning til å komme tilbake til på et senere tidspunkt, uten hensyn til den form hvori oversendelsen til komiteen nå skjer.

Røiseland: Når hovudinnhaldet i ei sak er av konstitusjonell og utanrikspolitisk art, meiner eg at ho bør sendast til utanriks- og konstitusjonskomiteen, endå om saka delvis handlar om Svalbard.

Erling Petersen: Det er i denne sak tydeligvis behov for en behandling som er hemmelig, og samtidig er det for visse

momenters vedkommende behov for en behandling som er den vanlige, den ordinære.

Det kan oppstå vanskeligheter hvis man ikke har helt klare retningslinjer for hvilke opplysninger i et hemmeligstemplett dokument som kan tas ut til åpen behandling. Jeg tror derfor det ville ha vært hensiktsmessig om man i denne sak hadde fått et tillegg til oversendelsesvedtaket, slik at det ble klart at her stod man overfor dette spesielle problemet. Jeg ville anse det som en fordel om presidenten tok opp følgende tillegg til oversendelsesvedtaket:

«Komiteene kan avgi to innstillinger, en til ordinær behandling og en til hemmelig behandling.»

Da hadde de fått en rettleiding, og det ville da ikke behøve å oppstå noen debatt etterpå om det formelle grunnlag for å ta noe ut av hemmeligstemplede dokumenter til ordinær behandling. Jeg vil be presidenten overveie om han kan ta opp et slikt tillegg til sitt forslag.

Presidenten: Presidenten vil for sin del anse det mer betryggende at de to komiteer vurderer det spørsmålet, og det er som kjent full adgang til, etter at saken har vært behandlet i Stortinget, å offentliggjøre helt eller delvis det som er behandlet i hemmelig møte. Men presidenten mener at det på det nåværende tidspunkt vil være det riktige at de to komiteer vurderer det spørsmålet omhyggelig.

Presidenten vil også gjerne gjøre oppmerksom på at det tidligere er sendt en annen stortingsmelding til industrikomiteen, og naturligvis da også med senere foreleggelse av innstillingen for utenriks- og konstitusjonskomiteen, nemlig St.meld. nr. 37, hvis første del heter:

«... avtale mellom det amerikanske oljeselskap Caltex og den norske stat om statens deltakerrett på Caltex' utmål på Svalbard.»

Presidenten vil bare nevne dette, for at det skal være klart for representantene.

Leirfall: Eg går ut frå at presidenten er samd i at industrikomiteen også - dersom han under handsaminga av saka finn at det vil vere rett - kan gje ei tilråding som går ut på at meldingane sendast tilbake, og at komiteen ber om ei ny melding, der det er delt mellom dei to sidene av saka. På den måten vil ein oppnå det som representanten Braadland var inne på.

Presidenten: Presidenten vil ikke fremme noe forslag som legger bånd på komiteene.

Ingen flere har forlangt ordet, og debatten er slutt.

V o t e r i n g :

Presidentens forslag - om oversendelse av meldingen til industrikomiteen som forelegger saken for utenriks- og konstitusjonskomiteen - bifaltes enstemmig.

Protokollen ble deretter opplest uten å foranledige noen bemerkning.

Møtet hevet kl. 13.10.